

การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

Using the Four Paths with Potential Development of Elderly Person

Nakornchaisri District, Nakornphathom Province

รัชฎากร เอี่ยมอำไพ¹

Ratchadakorn Aimampai¹

Corresponding author's E-mail: nidkon2104@gmail.com¹

(Received: October 1, 2018; Revised: November 7, 2018; Accepted: April 17, 2019)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ และเพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ วิธีดำเนินการวิจัยเลือกแบบเป็นระบบหลายชั้น ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเป็นระบบหลายชั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการศึกษาจากตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเชิงสำรวจ หรืองานวิจัยภาคสนามที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันกับการใช้ หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้อง กับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนปัจจัยที่เหลือ คือ เพศ และอาชีพที่แตกต่างกันกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อพัฒนา ศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การพัฒนา ศักยภาพ อิทธิบาท 4 ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were as follows: to study the Iddhipàda 4 (path of accomplishment) on the development potential of the elderly, to compare different factors to take the Iddhipàda 4 (path of accomplishment) on the development potential of the elderly and to propose how to take the Iddhipàda 4 (path of accomplishment) to develop the potential of the elderly. This research is a quantitative research. The study

¹ สาขารัฐศาสตรการปกครอง ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Political Science Program, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

population included Elderly residents in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom both male and female Aged 60 years and over with a total of 288 people. The instrument used for data collection are questionnaires, and check the quality of research by studying from textbooks, concepts, theories and research or survey research field related to the research sites. The data were analyzed and synthesized to create a query based on the concept of research. The statistics used in this research is descriptive statistics include percentage, mean, standard deviation is used to describe a single table data, and statistical inference and analysis t-test and F-test. The data were analyzed using t-test and F-test statistical significance level set by $p = .05$ to test hypotheses were defined. The results showed that the elderly Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom has a deep understanding about Iddhipàda 4 (path of accomplishment) overall minimum. The principles (Iddhipàda 4 : path of accomplishment) used to develop the potential of the elderly, Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom, overall in high level of which was based on the assumptions set out. Elderly had practice Iddhipàda 4 (path of accomplishment) on the development of potential in the Citta : thoughtfulness; active thought; dedication) at a high level. Elderly had practice Iddhipàda 4 (path of accomplishment) on the development of potential in the Vimamsà : investigation; examination; reasoning; testing) at a high level, and the hypothesis testing showed that personal factors were age and education level were different and the principles (Iddhipàda 4 : path of accomplishment) used to develop the potential of the elderly, Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom were not different, it was not consistent with the assumptions set. The remaining factors are sex and different professions and the principles (Iddhipàda 4 : path of accomplishment) used to develop the potential of the elderly, Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom with difference was statistically significant at the .05 level, which is consistent with the hypothesis set out.

Keywords: potential development, Iddhipàda 4 (path of accomplishment), elderly people

ความเป็นมาของปัญหา

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (2001-2300) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจนเป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ สำหรับประเทศไทยสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548

กล่าวคือ ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายुर้อยละ 10.40 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อ้างอิงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 2545-2549) ได้พยากรณ์โครงสร้างประชากรไทยกำลังเปลี่ยนแปลงผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุว่า “ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 4 ของประชากรและเป็นสังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์แบบภายในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2571 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.10 เป็นร้อยละ 23.50 หรือ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ (อ้างอิงใน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) จากข้อมูลดังกล่าวเรา จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของ ผู้สูงอายุอย่างเร่งด่วน เพราะจำนวนผู้สูงอายุจะมีเพิ่มขึ้น ตามลำดับ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่พบปัญหาการขาด ความมั่นคงในชีวิต หากยังไม่มีกรวางแผนรองรับ จะทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระของสังคม รัฐบาลต้องจัดสรร งบประมาณเพื่อมาดูแล ซึ่งก็ยากที่จะได้รับกันอย่างทั่วถึง หรือเพียงพอกับความต้องการ แต่หากเราสามารถพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด จะทำให้ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นและเป็นพลังสำคัญในการ พัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองได้ จากปัญหาสาเหตุ ความรุนแรงรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงกับ ผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมนั้นมีความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องทำการวิจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อมาเป็นแนวทางในการ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้และมีโอกาสในการประกอบอาชีพได้มากขึ้น โดยนำหลักกรรมวิธีบทที่ 4 เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาคือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องใน เหตุผลของสิ่งนั้น เพราะอิทธิบาท 4 นี้เป็นหลักกรรมวิธีที่ มนุษย์ทุกคนควรที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี และทำให้ ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างของการใช้ หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ
3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ

4. เพื่อจัดทำคู่มือการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้สูงอายุมีการพัฒนา ศักยภาพของตนเองตามหลักอิทธิบาท 4 มาก
2. ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยแตกต่างกันมีการพัฒนา ศักยภาพของตนเองตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้คู่มือในการใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ
2. ได้แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาคือ พัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ
3. นำผลการวิจัยไปเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย
4. นำผลการวิจัยเสนอต่อผู้บริหารที่ดูแล รับผิดชอบเพื่อการบริหารจัดการ
5. ได้ข้อมูลนำไปต่อยอดการวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาของผู้สูงอายุ
6. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับภาครัฐและเอกชนให้ กลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 300 คน เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคหรือการสุ่มความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบหลายชั้น (Multi – Stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการศึกษา จากตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนามที่เกี่ยวข้อง และที่ได้จากการค้นคว้าเว็บไซต์ต่างๆ ต่อจากนั้นนำข้อมูลมาทำการ

สังเคราะห์วิเคราะห์และทำการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้ คำตอบ 2 ประเภท คือ คำถามปิด (Close-ended question) และที่เป็นคำถามเปิด (Open-ended question) การวิเคราะห์ ข้อมูลและประมวลผลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แล้วมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อ คำนวณค่าสถิติต่างๆ ในการตอบใจทวิวิจัย วัตถุประสงค์ และสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัยสถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับบรรยายข้อมูล ทั่วไปที่เป็นตารางเดี่ยวสถิติอนุมาณ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ t-test และ F-test โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติระดับ $p=.05$ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้การ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอแนะปัญหาและ แนวทางแก้ไขการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 288 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.80 เป็นเพศชาย ร้อยละ 47.20 คนที่ตอบแบบสอบถามที่มีอายุตั้งแต่ 60-65 ปี ร้อยละ 66.00 อายุ 66-70 ปี ร้อยละ 29.1 และอายุ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.90 ที่ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับ ประถมศึกษาร้อยละ 64.20 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 21.20 ระดับปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ 9.00 และ ระดับอนุปริญญาตรีร้อยละ 5.60 และผู้สูงอายุที่ตอบ แบบสอบถามมีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 71.50 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการ ร้อยละ 17.00 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 7.30 และอื่นๆ ร้อยละ 4.20

ตารางที่ 1 การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (N = 288)

อิทธิบาท 4	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรักในสิ่งนั้น	3.18	0.50	มาก
2. วิริยะ มีความพากเพียรที่จะทำในสิ่งนั้น	3.08	0.57	มาก
3. จิตตะ มีความเอาใจใส่ ผักใฝ่ในสิ่งนั้น	2.91	0.59	มาก
4. วิมังสา การพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ในสิ่งนั้น	3.02	0.60	มาก
รวม	3.04	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการ พัฒนาศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้สูงอายุได้นำหลัก อิทธิบาท 4 ข้อ 1 คือฉันทะ มีความพอใจ มีใจรักในสิ่งนั้น ไปใช้ต่อการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด และได้นำหลัก อิทธิบาท 4 ข้อ 3 คือจิตตะ มีความเอาใจใส่ ผักใฝ่ในสิ่งนั้น ไปใช้ต่อการพัฒนาศักยภาพน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

เพศ	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	136	3.13	0.54	2.29	.03*
หญิง	152	2.97	0.56		

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อ การพัฒนา ศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อ การพัฒนา ศักยภาพ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือเพศมีผลต่อการ ใช้

หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามอายุ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

อายุ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
60-65 ปี	190	3.06	0.41	มาก
66-70 ปี	84	2.99	0.47	มาก
70 ปีขึ้นไป	14	3.21	0.50	มาก
รวม	288	3.05	0.43	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามอายุ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.71	2	0.35	1.89	0.15
ภายในกลุ่ม	54.07	285	0.19		
รวม	54.78	287			

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพโดยรวมทั้ง 4 ข้อ ไม่แตกต่างกัน นั่นคืออายุไม่มีผลต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

ระดับการศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	185	3.02	0.36	มาก
มัธยมศึกษา	61	3.09	0.59	มาก
อนุปริญญา	16	3.09	0.32	มาก
ปริญญาตรี	26	3.14	0.52	มาก
รวม	288	3.05	0.43	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.50	3	0.16	0.88	0.45
ภายในกลุ่ม	54.28	284	0.19		
รวม	54.78	287			

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ ไม่แตกต่างกัน นั่นคือระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับจ้าง	206	3.07	0.39	มาก
รับราชการ	49	2.88	0.51	มาก
ธุรกิจส่วนตัว	21	3.30	0.36	มาก
อื่นๆ	12	2.92	0.63	มาก
รวม	288	3.05	0.43	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน โดยรวมทั้ง 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ ของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.29	3	0.98	5.38	0.00*
ภายในกลุ่ม	51.84	284	0.18		
รวม	54.78	287			

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ แตกต่างกัน นั่นคืออาชีพมีผลต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาศักยภาพซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 9 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยรวมทั้ง 4 ข้อ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	รับจ้าง ($\bar{X} = 3.07$)	รับราชการ ($\bar{X} = 2.88$)	ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.30$)	อื่นๆ ($\bar{X} = 2.92$)
รับจ้าง	-	0.188	-0.22	0.15
รับราชการ		-	-0.41*	-0.03
ธุรกิจส่วนตัว			-	0.37
อื่นๆ				-

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้สูงอายุ ที่มีอาชีพรับราชการมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุโดยรวมทั้ง 4 ข้อ แตกต่างกับกับผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านพฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการแข่งขันที่สูงขึ้นในทุกๆ ด้าน ทำให้คนในสังคมต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด การที่จะพึ่งพิงใครสักคนนั้นเป็นเรื่องที่ยากมากแม้กระทั่งคนในครอบครัวก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งได้เสมอไป ผู้สูงอายุก็เช่นกันส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาสภาพแวดล้อมดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องกระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น เพื่อที่ตนเองจะได้มีความสามารถเทียบเท่ากับ

บุคคลต่างวัยได้ ซึ่งจะนำมาซึ่งทางเลือกในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนและความอยู่รอดของตนเอง โดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่มุ่งหวังได้และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดในพระธรรมปิฎก (อ้างอิงใน พระธรรมปิฎก, 2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า อิทธิบาท 4 ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดี แห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ ความพากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอภัย จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลือนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้น บ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้ออัยงหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝักใฝ่”

1. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างกันกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เพศชายต้องมีการหน้าที่ในการดูแลครอบครัวเป็นหลักดังนั้นจึงต้องมีความพยายามในการพัฒนาตนเองให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการดูแลครอบครัวให้มีความอยู่รอดได้อย่างสุขสบายซึ่งเป็นความต่อเนื่องมาจนถึงวัยสูงอายุทำให้ต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยที่

มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้

2. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างกันกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับราชการมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพ แตกต่างกันกับผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างกันกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนทุกเพศทุกวัยทุกระดับได้มีการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จที่ตนเองตั้งใจไว้และหลักธรรมอิทธิบาท 4 นี้ เป็นหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานติดตัวของมนุษย์มาตั้งแต่เกิดอยู่แล้วเพียงแต่นำมาพัฒนาคุณภาพของตนเองได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ยุต.ตโต) (อ้างอิงในพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ยุต.ตโต, 2550) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ได้อธิบายเกี่ยวกับฉันทะว่า ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดี แห่งกิจกรรมที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผล วิริยะ ความพากเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิริยะ ว่า วิริยะ ความพากเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอภัย ก้าวไปข้างหน้า จนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ในสิ่งนั้น

ได้อธิบายเกี่ยวกับ จิตตะ ว่าจิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือตั้งสติ รับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจ ให้ฟุ้งซ่านเลือนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจวิมังสา การ พิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่ง ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิมังสา ว่า วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือหมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบ ข้อที่ยังหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ วิถีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อ การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ จำแนกในแต่ละข้อ มีดังต่อไปนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัย ส่วนบุคคล คือ อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน กับ การใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนปัจจัย ที่เหลือ คือ เพศ และอาชีพที่ต่างกัน กับการใช้หลัก อิทธิบาท 4 ต่อการพัฒนาศักยภาพ ของผู้สูงอายุ อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแล สวัสดิการของผู้สูงอายุ ควรได้รับการสนับสนุน งบประมาณการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้า มามีส่วนร่วมในสังคมกับคนต่างวัยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพของตนเองและเป็นที่ยอมรับต่อ สังคม

2. สำหรับผู้สูงอายุ ควรที่จะศึกษาหลักธรรม อิทธิบาท 4 ให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อนำไปพัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างจริงจัง โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการสอนการประกอบอาชีพหรือสิ่งที่ตนเองความ สนใจเป็นพิเศษให้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางใน การประกอบอาชีพในวัยเกษียณอายุได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพ ของตนเองโดยใช้หลักธรรมต่างๆ เป็นแนวทางปฏิบัติ ของ กลุ่มวัยแรงงาน ผู้พิการ เยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก. (2546). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมานุญ ชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *การทำงานของผู้สูงอายุ ในประเทศไทย พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน สถิติแห่งชาติ.